

Тема 2. ТНК ЯК СУБ'ЄКТИ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

Мета: з'ясувати причини і рушійні сили глобалізації світової економіки; засвоїти критерії належності корпорації до ТНК; зрозуміти роль міжнародних компаній в процесі глобалізації; визначити місце транснаціональних компаній у процесах глобального руху капіталів.

План

1. Глобалізація світової економіки. Причини і рушійні сили глобалізації світової економіки
2. Міжнародні компанії та їх роль в процесі глобалізації. Критерії належності корпорації до ТНК
3. Транснаціональні компанії у процесах глобального руху капіталів

Основні терміни і поняття

Глобалізація, транснаціоналізація, інтернаціоналізація, супратериторіальність, економічними, технологічними, політичними і культурними чинниками глобалізації, передумови глобалізації, транснаціональна корпорація, інтернаціональні корпорації, багатонаціональні (мультинаціональні) корпорації.

Методичні рекомендації

У першому питанні необхідно розкрити причини і рушійні сили глобалізації світової економіки. Для повного розкриття даного питання варто проаналізувати тлумачення глобалізації, які є абсолютно суперечливими та взаємовиключними, що пов'язується з відсутністю єдиного розуміння сутності глобалізації та її викликів національними спільнотами, їх сподівань щодо неї, а також і прогнозування наслідків, до яких вона призведе. Також варто розглянути чинники розвитку глобалізації та її еволюцію (інтернаціоналізація, транснаціоналізація, супратериторіальність). Доцільно зазначити, що тенденції глобалізації економіки визначаються різними чинниками: економічними, технологічними, політичними і культурними. З'ясувавши сутність глобалізації, розкривши її періодизацію та окресливши умови, необхідно перейти до класифікації глобалізаційних чинників впливу на національну економіку (чинники науково-інформаційного, економічного, інституційного, політичного, соціального, культурного характеру та навколишнього середовища). Варто звернути увагу на те, що один і той самий чинник може мати одночасно і позитивний, і негативний вплив на розвиток національної економіки.

Для засвоєння *другого питання* студент має звернути увагу на те, що транснаціональні корпорації (ТНК) в даний час є провідними суб'єктами міжнародної господарської діяльності. Вони перетворили світову економіку в міжнародне виробництво, забезпечили розвиток НТП у всіх його напрямках: технічного рівня і якості продукції; ефективності виробництва; вдосконалення форм менеджменту, управління підприємствами. Необхідно пояснити, під

впливом яких чинників виникли ТНК та які критерії належності корпорації до ТНК. Проаналізувавши критеріальні ознаки, варто розглянути види ТНК (інтернаціональні, багатанаціональні (мультинаціональні) й глобальні корпорації). Для повного розкриття питання варто розкрити організаційну побудову міжнародних компаній (головна компанія; підконтрольні філії; конкретні підприємства).

Третє питання практичного заняття вимагає від здобувача чіткого розуміння того, що внесок транснаціональних корпорацій у світовий бізнес багатозначний. ТНК мають вплив як на країни базування, так і на приймаючі країни. Більшість країн, що приймають на своїй території філії ТНК, схвалюють їх діяльність і навіть конкурують між собою, так як це забезпечує приплив ПШ, утворення додаткових робочих місць, посилення внутрішньої торгівлі, впровадження інновацій, випуск нових видів продукції. Варто акцентувати увагу на тому, що ТНК чинять тиск на політику приймаючих держав, втручаються в їх внутрішні справи, підкупають місцевих чиновників в інтересах отримання вигідних замовлень, податкових та пільг. Нерідко ТНК, маючи в своєму розпорядженні свої філії за кордоном, намагаються витіснити з ринку національних виробників аналогічного продукту з метою завоювання монопольних позицій і, як згодом з'ясувалося монопольних цін. Важливо з'ясувати наслідки розширення діяльності ТНК для країни базування та для приймаючої країни.

Контрольні питання

1. Розкрийте причини і рушійні сили глобалізації світової економіки
2. Охарактеризуйте ознаки, що притаманні процесу глобалізації.
3. Проаналізуйте глобалізаційні чинники, що впливають на розвиток національної економіки та показники їх оцінки.
4. Назвіть критерії належності корпорації до ТНК.
5. Визначте структурні елементи міжнародних компаній.
6. Поясніть, у чому полягають функції материнської компанії.

Одноваріантні запитання («Так» чи «Ні»)

1. Процеси глобалізації не ведуть до виникнення економічної взаємозалежності держав.
2. Через глобалізацію країни світу розвиваються більш рівномірно.
3. Сьогодні ТНК активно впливають на політику окремих держав, економіку, фінансову, екологічну, науково-технічну сфери
4. Дочірні компанії можуть володіти контрольними пакетами акцій тільки своєї компанії.
5. Органи вищого рівня управління знаходяться в штаб-квартирі міжнародної компанії, а середнього та низового – розосереджені по всьому світу.

Тестові завдання для самоконтролю

1. Глобалізація економіки пов'язана з:
 - а) формуванням сукупності взаємопов'язаних та взаємозалежних економік;
 - б) становленням цілісного всесвітнього господарського організму;
 - в) зменшенням економічної залежності країн та регіонів;
 - г) формуванням міжнародної валютної системи.
2. Що не відноситься до причин глобалізаційних процесів?
 - а) процес інтернаціоналізації;
 - б) результативний прогрес;
 - в) науково-технічний прогрес;
 - г) загострення проблем, що є загальними для всіх людей і країн світу.
3. Багатонаціональні корпорації – це:
 - а) міжнародні корпорації, які об'єднують національні компанії ряду держав на виробничій і науково-технічній основі;
 - б) національні монополії із зарубіжними активами, виробнича і торговельно-збутова діяльність яких виходить за рамки однієї держави;
 - в) форма співпраці між юридично та фінансово незалежними сторонами (компаніями та/або фізичними особами), в рамках якої одна сторона, що володіє успішним бізнесом, відомою торговою маркою, ноу-хау, комерційними таємницями, репутацією та іншими нематеріальними активами, дозволяє іншій стороні користуватися цією системою на певних умовах;
 - г) такий тип побудови ринку, на якому продукцію пропонує один продавець.
4. Транснаціональні корпорації – це:
 - а) міжнародні корпорації, які об'єднують національні компанії ряду держав на виробничій і науково-технічній основі;
 - б) національні монополії із зарубіжними активами, виробнича і торговельно-збутова діяльність яких виходить за рамки однієї держави;
 - в) форма співпраці між юридично та фінансово незалежними сторонами (компаніями та/або фізичними особами), в рамках якої одна сторона, що володіє успішним бізнесом, відомою торговою маркою, ноу-хау, комерційними таємницями, репутацією та іншими нематеріальними активами, дозволяє іншій стороні користуватися цією системою на певних умовах;
 - г) такий тип побудови ринку, на якому продукцію пропонує один продавець.
5. Головними критеріями належності тієї чи іншої корпорації до ТНК є:
 - а) структурний критерій;
 - б) критерій результативності;
 - в) критерій поведінки;
 - г) всі відповіді правильні.
6. Сфера компетенції материнської холдингової компанії полягає у:
 - а) здійсненні операційної діяльності у рамках реалізації стратегії ТНК;
 - б) розробці стратегії ТНК; вирішенні стратегічних завдань, у т.ч. НДДКР;

- в) виробничо-збутовій діяльності;
 - г) реалізації стратегії ТНК.
7. До функцій материнської компанії не відносять:
- а) вироблення бізнес-стратегій;
 - б) керівництво технічною політикою;
 - в) координація діяльності усіх підрозділів;
 - г) виробнича діяльність.
8. Рада директорів зазвичай не виконує функцій щодо:
- а) розробки генеральної стратегії розвитку компанії;
 - б) надання рекомендацій щодо стратегічних напрямків розвитку компанії;
 - в) проведення єдиної технічної, кадрової та соціальної політики;
 - г) вироблення фінансової політики компанії та затвердження поточних бюджетів.
9. Прийнято виділяти три основні рівні управління компаніями:
- а) адміністративний, оперативний, змішаний;
 - б) вертикальний, горизонтальний, змішаний;
 - в) вищий, середній і низовий;
 - г) всі відповіді вірні.
10. Материнська компанія володіє всім або контрольним пакетом акцій своїх підрозділів, що дає їй право здійснювати контроль за їх діяльністю. Ступінь підпорядкованості та контролю не буде залежати від:
- а) прибутковості підрозділів;
 - б) від розміру компанії;
 - в) розміру акціонерного капіталу в підрозділах;
 - г) форми зв'язків між материнською компанією і підпорядкованими їй фірмами.

Практичні завдання

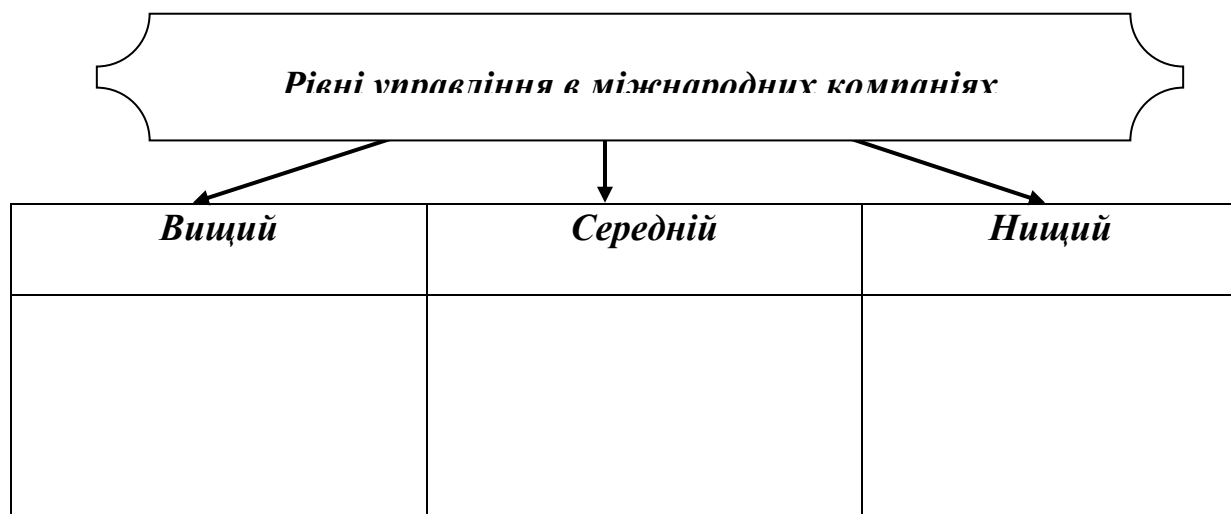
Завдання 1. З'ясуйте переваги та недоліки глобалізації світової економіки.

Глобалізація світової економіки	
<i>Переваги</i>	<i>Недоліки</i>

Завдання 2. Приведіть у відповідність до змістових ознак класифікацію глобалізаційних чинників, що впливають на розвиток національної економіки

	Змістові ознаки		Глобалізаційні чинники
1	Економічні	А	втеча мізків; міжнародна міграція; зростання комунікації
2	Соціальні	Б	політична інтеграція; регіоналізація; участь у міжнародних організаціях та об'єднаннях
3	Науково-інформаційні	В	гомогенізація потреб, смаків; вестирналізація
4	Культурні	Г	викиди забруднюючих речовин; перехід до зеленої економіки
5	Політичні	Д	лібералізація; рівень конкуренто-спроможності країни
6	Інституціональні	Е	інтернаціоналізація; транснаціоналізація; економічна інтеграція; стан зовнішнього боргу
7	Навколишнього середовища	Є	інформатизація; комп'ютеризації

Завдання 3. Охарактеризуйте рівні управління в міжнародних компаніях.

Завдання 4. Приведіть у відповідність терміни та їх визначення.

Структурні елементи міжнародних компаній		Зміст	
1.	Материнська компанія	А	Підрозділ компанії повністю залежний від головного центру і немає ні господарської, ні юридичної самостійності
2.	Дочірня компанія	Б	Компанія створена двома і більше учасниками для спільної діяльності
3.	Філія	В	Головний центр, що контролює діяльність усіх підрозділів міжнародної компанії
4.	Спільне підприємство	Г	Юридично і господарсько самостійний підрозділ фірми, що підпорядковується головному центру у фінансовому відношенні

Завдання 5. Охарактеризуйте переваги міжнародних корпорацій над національними.

Міжнародна корпорація – це корпорація, яка здійснює прямі міжнародні інвестиції з країни свого базування в інші країни.

Переваги міжнародних корпорацій над національними

- Мають у своєму розпорядженні природні і людські ресурси, а також науково-технічний потенціал інших країн
-
-
-